

SUOMEN
VOIMISTELULIITTO

SUOMEN VOIMISTELULIITTO

YMPÄRISTÖOHJELMA

2022-2025

Hyväksytty hallituksen kokouksessa 20.9.2021

Sisälllys

Johdanto	1
Voimistelun ympäristövaikutukset	1
Tavoitteet	2
Ympäristöohjelma osana seuratoimintaa	2
Materiaalikulttuurin muutos	2
Voimistelu on lähiliikuntaa	2
Tapahtuma- ja kilpailutoiminta	2
Perustoiminnot	2
Yleiset tavoitteet	3
Seuranta ja toteutus	3
Aikaisemmat toimet	3
Voimistelun eri roolit ympäristötyössä	4
Huippu-urheilu ja kansainvälinen toiminta	4
Periaatteet	5
Ympäristötyön osa-aluekohtaisia toimintaohjeita ja periaatteita	5
Materiaalikulttuurin muutos	5
Periaatteet:	5
Toimintaohjeet	6
Voimistelu on lähiliikuntaa	7
Periaatteet:	7
Toimintaohjeet:	7
Kilpailut ja tapahtumat	8
Periaatteet:	8
Toimintaohjeet	8
Perustoiminnot	9
Periaatteet:	9
Toimintaohjeet	9

Johdanto

Ympäristö ja ilmasto on osa Voimistelun vastuullisuusohjelmaa sekä Urheilunyhteisön yhteistä vastuullisuusohjelmaa. Voimistelun ympäristöohjelma pohjautuu YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin. Ympäristön kunnioitus on yksi voimistelun kuudesta eettisestä periaatteesta, jonka lisäksi kestävään kehitykseen on sitouduttu Reilun pelin periaatteiden ja liikuntalain myötä. Voimistelussa kannamme vastuun ympäristöstä ja pyrimme kaikessa toiminnassamme huomioimaan kestävän kehityksen sekä teemme osuutemme ilmastomuutoksen hillinnässä.

Voimistelun ympäristövaikutukset

Kaikilla toiminnoilla on jonkinlaisia ympäristövaikutuksia. Urheilun ympäristövaikutukset painottuvat Sitran ja Olympiakomitean arvioin mukaan liikenteen ja matkustamisen seurauksiin. Yli puolet ympäristövaikutuksista johtuvat liikkumisesta ja matkustamisesta, 10-30% infrastruktuurin rakentamisesta ja 5-40% infrastruktuurin käytöstä. Näiden lisäksi erilaisia vaikutuksia on esimerkiksi varusteilla ja tarjoiluilla. Voimistelun ympäristövaikutuksia on tarkasteltu Sitran ja Olympiakomitean arvion pohjalta huomioiden lajien ominaispiirteet.

Voimistelutoiminnan ympäristövaikutuksien on tunnistettu syntyvät muiden lajien tavoin pitkälti liikenteestä ja matkustamisesta sekä olosuhteista, joiden lisäksi useista pienemmistä toiminnoista, kuten materiaaleista, ruokailuista ja kierrätyksestä syntyy huomioitavia vaikutuksia. Nämä vaikutukset on ryhmitelty voimistelun ympäristöohjelmassa kolmeen osa-alueeseen: lähiliikunnan edistämiseen, materiaalikulttuurin muutokseen sekä tapahtuma- ja kilpailutoimintaan. Näiden lisäksi käsitellään erikseen perustoiminnoista muodostuvat vaikutukset.

Liikkumista ja matkustamista aiheutuu niin säännöllisestä harjoitustoiminnasta, kun kuljetaan harjoituspaikoille, sekä tapahtumista ja kilpailuista, jolloin voidaan joutua matkustamaan kauaskin. Tämän lisäksi matkustamista voi syntyä kokouksiin, koulutuksiin tai muihin hallinnollisiin toimiin liittyen. Harjoitustoimintaa liittyvä matkustaminen lyhyillä etäisyyksillä on määrällisesti yleisempää, kun taas pitkiä, usein lentämistä vaativia matkoja, tekevät harva joukko usein matkustavia toimijoita. Liikenne ja matkustaminen on hajautettu eri osa-alueisiin. Jokapäiväiseen suuria massoja koskevaan liikkumiseen puututaan osana lähiliikunnan edistämistä ja pidemmän matkustamisen vaativat kilpailut ja tapahtumat huomioidaan tapahtuma- ja kilpailutoiminnan yhteydessä. Työn tekemiseen liittyvä liikkuminen huomioidaan osana perustoimintoja.

Voimistelua on perinteisesti harrastettu monipuolisissa tiloissa, eikä harrastaminen vaadi suuria ja pitkälle erikoistuneita olosuhteita. Uusien olosuhteiden rakentaminen on kuitenkin lisääntynyt. Olosuhteiden vaikutukset muodostuvat niin rakennusvaiheesta kuin käyttövaiheessa energia-, vesi- ja lämmitystoiminnoista. Tilojen sijainnilla on lisäksi suuri merkitys liikkumiseen ja olosuhteet huomioidaankin osana lähiliikunnan edistämistä.

Erilaisilla materiaaleilla on varsin näkyvä rooli voimistelussa, mihin vaikuttaa vahvasti voimistelun esteettinen puoli sekä yleinen kulutuskulttuurin voimistuminen. Yksittäisten hankintojen ympäristövaikutukset eivät ole merkittäviä, mutta kokonaisuutena materiaalikulttuurin muutoksella voidaan saada aikaan tärkeää kehitystä, joka heijastuu myös voimistelun ulkopuolelle. Materiaalikulttuurin muutoksen osa-alueessa huomioidaan niin tekstiilit, palkinnot, somisteet, paperituotteet kuin teline- ja välihankinnat.

Tapahtumissa ja kilpailuissa yhdistyvät sekä liikenne, olosuhteet ja materiaalit, että muut pienemmät kuormitusta lisäävät toiminnot, kuten tarjoilut ja jätehuolto. Kilpailu- ja tapahtumatoiminta on merkittävä osa voimistelua, joten siinä saavutettavat ympäristöteot tuovat vaikuttavuutta. Tapahtuma- ja kilpailutoiminta käsitellään omana osa-alueenaan.

Perustoiminnoissa huomioidaan voimistelun hallinnollisista toimista ja peruspalveluista muodostuvat vaikutukset, jotka nekin osaltaan kokoavat yhteen useita pienempiä ympäristövaikutuksia synnyttäviä lähteitä. Perustoiminnot luovat pohjaa ja lähtökohtia kaikelle muulle toiminnalle, ja perustoiminnan käytännöt usein heijastuvatkin eteenpäin, esimerkiksi tapahtumiin.

Tavoitteet

Voimistelun ympäristöohjelman tavoitteena on edistää ja vahvistaa ympäristön huomioimista osana kaikkea voimistelutoimintaa. Voimisteluliitto huomioi ympäristövaikutukset omassa toiminnassaan, luo malleja ja ohjaa seurojen toimintaa sekä vaatii vastaavia toimia yhteistyötahoiltaan kotimaassa ja kansainvälisissä yhteisöissä sekä näyttää esimerkkiä muille toimijoille. Seuroissa ympäristövaikutusten minimointi otetaan huomioon kaikissa seuran toimissa, seura tarjoaa jäsenilleen mahdollisuuden harrastaa ympäristövastuullisesti ja lapset ja nuoret oppivat harrastuksen ohessa ympäristön huomioimista. Voimistelun toimijat ovat omaksuneet ympäristöä huomioivat toimet ja jatkavat niiden huomioimista myös voimistelutoiminnan ulkopuolella.

Ympäristöohjelma osana seuratoimintaa

Vastuullisuus on merkittävässä osassa Voimisteluliiton strategiaa vuosina 2021-2024 ja tavoitteena on, että jokaisella seuralla on vuoteen 2025 mennessä käytössä vastuullisuusaskeleet. Ympäristö on yksi viidestä aihealueesta vastuullisuusaskele. Vastuullisuusaskelien kautta jokainen seura työstää ympäristötavoitteet osaksi omaa toimintaansa.

Materiaalikulttuurin muutos

Materiaalikulttuurin muutos näkyy voimistelussa siten, että hankinnat ovat pitkäaikaisia ja kierrätyksessä on toimivat käytännöt. Hankintoja tehdään yhteistyössä eri toimijoiden välillä ja niistä pidetään huolta sekä kunnostetaan tarvittaessa. Turhista materiaaleista on luovuttu, joko sähköistämällä niitä, ottamalla tilalle kestävämpiä vaihtoehtoja tai muuttamalla käytäntöjä kokonaan, mikä näkyy esimerkiksi palkinnoissa, lahjoissa tai toimistossa. Hankinnoissa suositaan suomalaista työtä.

Voimistelu on lähiliikuntaa

Voimistelu on helposti saavutettavissa olevaa lähiliikuntaa. Jäsenet löytävät voimistelutarjontaa läheltä itseään, hyvien julkisten liikenneyhteyksien tai kevyenliikenteen väylien päästä. Seurat, tapahtumajärjestäjät ja muut toimijat ovat kannustaneet ja ohjanneet jäsenistön saapumaan paikalle julkisilla tai kevyenliikenteen keinoin sekä järjestäneet yhteiskuljetuksia pidemmille matkoille. Voimistelua järjestetään olemassa olevissa, monipuolisissa tiloissa, jolloin tarve uusille olosuhdehankkeille pidetään pienenä. Uusien olosuhdehankkeiden kohdalla huomioidaan rakentamisesta ja valmiin kohteen käytöstä syntyvät vaikutukset, sekä olosuhteiden sijainti lähellä jäsenistöä.

Tapahtuma- ja kilpailutoiminta

Kilpailut ja tapahtumat järjestetään siten, että ympäristö huomioidaan tapahtumaa ennen, sen aikana ja sen päätyttyä. Tapahtumiin pääsee julkisilla, tai ne ovat saavutettavissa kevyenliikenteen keinoin lähialueelta tuleville. Pidemmältä saapuvat osallistujat tulevat paikalle yhteiskuljetuksilla. Ulkomaille lähdetään harkinnan jälkeen ja matkoissa huomioidaan kohde, matkustustavat sekä matkan kesto. Osallistumisissa hyödynnetään etäosallistumista, esimerkiksi koulutuksien ja kokouksien osalta. Tapahtumiin tehdään vain harkittuja hankintoja ja harvoin käytettäviä materiaaleja lainataan, vuokrataan tai hankitaan yhteiskäyttötarpeiksi useiden toimijoiden välille. Materiaalin määrää on vähennetty, lahjoissa ja palkinnoissa on huomioitu niiden kestävyys ja käytettävyys saajalle ja turhista tarpeista on luovuttu kokonaan. Tapahtumissa on huomioitu kierrätys, niin tapahtuman aikana kuin sen jälkeen. Tarjoiluissa pyritään suosimaan kasvispainotteista lähituotettua ruokaa. Tapahtumat ovat paperittomia ja niissä hyödynnetään monipuolisesti digitaalisia ratkaisuja.

Perustoiminnot

Perustoiminnot rakentuvat digitaalisten työkalujen ja palvelujen varaan, jolloin toimistot ovat paperittomia. Hankintoja tehdään harkiten ja ne suunnitellaan pitkäaikaisiksi sekä monikäyttöisiksi. Kokouksiin ja koulutuksiin voi osallistua etänä, ne ovat paperittomia ja tarjotut kasvisruokapainotteisia. Saapuvan ja lähtevän paperisen postin ja pakettien määrä on pieni. Työtä voi tehdä joustavasti etänä ja töihin kuljetaan julkisilla sekä kevyenliikenteen keinoin. Toimitilan koko on mitoitettu käyttötarvetta vastaavaksi ja kiinteistössä on toimiva kierrätysjärjestelmä sekä uusiutuvilla luonnonvaroilla tuotettu sähkö.

Yleiset tavoitteet

Ajankohta	Liitto	Seurat
2022	Ympäristöystävällisen Gymnastradan kautta ympäristöohjelman teemat ovat tulleet tutuiksi osallistujille ja seuroille	50% seuroista on tutustunut ympäristöohjelmaan → Vuositulaston vastauksien mukaan
2023	Ympäristöohjelmaa ja -tavoitteita on aktiivisesti jalkautettu seuroille	100% seuroista on tutustunut ympäristöohjelmaan ja 50% seuroista on ottanut ympäristöohjelman tavoitteet osaksi toimintaansa
2024	Ympäristövaikutusten huomioiminen näkyy kaikissa liiton eri toiminnoissa → ympäristö on huomioitu eri toimintojen toiminnansuunnittelussa	Seuroilla on vähintään kaksi suositusta jäsenilleen ympäristön huomioivaan voimisteluun, ja huippuseurat ovat laskeneet seurojensa hiilijalanjäljen → Vastuullisuusaskelien kautta, vuositulaston vastauksien mukaan
2025	Hiilijalanjälki on pienentynyt → Ensimmäinen mittaus 2023 ja toinen mittaus 2025	100% seuroista on ottanut ympäristöohjelman tavoitteet osaksi toimintaansa → Vuositulaston tai kyselyn vastauksien mukaan

Toimenpidesuunnitelma

Toimenpidesuunnitelma ohjaa Voimisteluliiton ympäristötyötä. Toimenpidesuunnitelma on kirjattu dokumentin viimeiselle sivulle.

Toimenpiteiden kolme tärkeintä asiaa ovat matkustamisen vähentäminen voimistelutoiminnassa sekä ympäristöohjelman käyttöönotto seura ja liitto tasoilla.

Seuranta ja toteutus

Voimisteluliitossa ympäristöohjelman päivityksestä, tavoitteiden seurannasta ja toimeenpanon valvomisesta vastaa vastuullisuustiimi. Ympäristöohjelman tavoitteet ja edistyminen tarkistetaan vuosittain toiminnan suunnittelun yhteydessä. Koko liiton toiminnan vaikutuksia mitataan hiilijalanjäljen perusteella, jonka lisäksi toimintokohtaisesti asetetaan tavoitteet mittareineen.

Seurojen edistymistä seurataan vuositulastoinnin kautta sekä seuroille suunnattujen kyselyiden avulla. Seuroja ohjataan ympäristötekoihin vastuullisuusaskelien avulla sekä päivittämällä ohjeistuksia, esimerkiksi kilpailujen järjestämisestä, sekä muuttamalla käytäntöjä, esimerkiksi kilpailuiden myöntämiseksi.

Viestinnällä on iso rooli ympäristötyön edistämisessä. Eri kanavissa viestimällä saavutetaan niin seuroja ja heidän jäseniään kuin urheilijoiden tukijoukkoja ja lajin ulkopuolisia henkilöitä. Viestinnän tavoitteena on lisätä tietoisuutta, kannustaa sekä haastaa urheilijoita, seuroja, perheitä ja muita tahoja ympäristöä edistäviin toimiin omassa lajissaan. Viestinnän tulee keskittyä kerrallaan pieniin kokonaisuuksiin, esimerkiksi osa-alue kohtaisiin tavoitteisiin tai yksittäisten toimintamuotojen, esimerkiksi kilpailu- tai koulutustoiminnan, vaikutusmahdollisuuksiin.

Aikaisemmat toimet

Ympäristötyö alkaa oman toiminnan vaikutuksien arvioinnilla ja samalla on tärkeää tunnistaa jo tehdyt toimet ja toimivat käytännöt. Voimistelussa ympäristön huomioiminen on kulkenut mukana jo pidemmän aikaa, joko tietoisesti ja tiedostamattomasti. Voimisteluliitossa ja seuroissa on tehty tietoisia valintoja ympäristön suhteen, esimerkiksi paperin vähentäminen toimistossa, digitalisoituminen sekä pukujen kierrätys. Monien tekojen takana on myös taloudellinen valinta, sillä esimerkiksi kierrättämällä varusteita lasketaan harrastuksesta muodostuvia kustannuksia.

Voimistelu on myös perinteisesti ollut lähiliikuntaa ja esimerkiksi koulujen saleja käytetään ahkerasti. Näin lähialueelta on päässyt helposti osallistumaan tunneille ja kulkemaan paikalle esimerkiksi kävellen tai pyöräillen.

Voimisteluliitossa on aikaisemmin otettu käyttöön uusi toimitapoja toimistotyössä, esimerkiksi tulosteiden vähentäminen ja myöhemmin digitaalisten ratkaisuiden kehittäminen, mitä jatkuu edelleen. Viimeisimpänä digitalisaatio on näkynyt etäkilpailuissa, mikä mahdollistaa myös kansainväliset kilpailut ilman matkustamista. Suuret tapahtumat on myös suunniteltu, niin, että yhteen tapahtumaan hankittavat vaatteet ja esiintymisasut ovat käytössä myös seuraavassa tapahtumassa, mikä vähentää materiaalihankintojen tarvetta ja lisää asujen käyttökertoja ja kierrätettävyyttä. Muissa materiaali hankinnoissa on myös pyritty suunnittelemaan pitkäikäisiä ja monikäyttöisiä hankintoja, jättämällä esimerkiksi ylimääräiset tapahtumakohtaiset painatukset pois.

Helsingissä vuonna 2015 järjestetty World Gymnaestrada on esimerkki tapahtumasta, jossa on onnistuneesti ja kattavasti huomioitu ympäristö. Tapahtuma oli ensimmäinen liikunta- ja urheilutapahtuma, joka sai Ekokompassin ympäristösertifikaatin. Tapahtuman ympäristötyöstä valmistui myös kansainvälistä kiinnostusta herättänyt opinnäytetyö.

Tunnistamalla jo tehtyjä toimia ja toimivia käytäntöjä, on niitä mahdollista kehittää eteenpäin ja laajentaa niiden vaikuttavuutta. Ympäristötoimia ei myöskään tule pitää itsestään selvyytenä, vaan niistä tulee kertoa kuuluvasti niin jäsenille kuin muille toimijoille. Vain näin voidaan tuoda tärkeää työtä näkyväksi, lisätä tietoisuutta, kannustaa muita mukaan ja näyttää esimerkkiä.

Voimistelun eri roolit ympäristötyössä

Voimistelussa ympäristötyö kuuluu kaikille toimijoille ja tasoille. Voimistelu toimii esimerkkinä muille lajeille sekä kansainvälisille voimisteluyhteisöille.

Voimisteluliitto näyttää esimerkkiä ja luo jäseneseuroilleen mahdollisuuksia järjestää ympäristövastuullista seuratoimintaa. Se voi vaatia ymp toimia muilta toimijoilta, niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Voimisteluliitto huomioi osa-aluekohtaiset tavoitteet omassa toiminnassaan ja tapahtumisissaan.

Seurat näyttävät esimerkkiä jäsenilleen ja luovat heille mahdollisuuksia. He vaativat toimia muilta seuroilta, kunnilta sekä urheilujärjestöiltä, kuten Voimisteluliitolta. Seurat huomioivat osa-aluekohtaiset tavoitteet omassa toiminnassaan ja tapahtumisissaan.

Jäsenet voivat toimia harrastuksessaan ympäristövastuullisesti ja näyttää esimerkkiä muille jäsenille. Jäsenet vaativat toimia omalta seuraltaan sekä muilta tahoilta ja voivat osallistua seuransa ympäristötyöhön.

Huippu-urheilu ja kansainvälinen toiminta

Huippu-urheilu ei voi koskaan olla päästötöntä, sillä esimerkiksi matkustamisesta ei pystytä kokonaan luopumaan. Huippu-urheilussakin päästöt ja ympäristövaikutukset pyritään minimoimaan, esimerkiksi yhdistämällä kilpailu- ja harjoittelumatkoja sekä painottamalla lähellä sijaitsevia kohteita. Huippu-urheilussa huomioidaan samat osa-aluekohtaiset vaikutukset ja tavoitteet kuin muussa toiminnassa. Huippu-urheilun ympäristövaikutuksia ja hiilijalanjälkeä tulee pyrkiä kompensoimaan voimistelun muilla osa-alueilla.

Myös muussa kansainvälisessä toiminnassa, kuten suur tapahtumissa sekä näytös- ja kokousmatkoilla, tulee huomioida samat vaikutukset ja tavoitteet kuin muissa toimissa. Huippu-urheilun ulkopuolella pystytään tehokkaammin vähentämään matkustamista, esimerkiksi kokouksissa voidaan suosia etäosallistumista ja vähentää osallistujien määrää.

Periaatteet

Voimistelun ympäristöohjelman tavoitteet saavutetaan seuraavia periaatteita noudattamalla:

Aloitamme pienistä teoista, mutta tavoittelemme suurta muutosta. Emme tyydy siihen mitä on jo tehty, vaan kasvatamme tavoitteita ja toimia työn edetessä.

Luomme uusia, ympäristövastuullisia käytäntöjä ja otamme ne osaksi normaalia ja jatkuvaa toimintaamme.

Ympäristötyö ei ole rajattu hanke, vaan ympäristövastuullisuus on pysyvä, toimintaa ohjaava arvo.

Näytämme esimerkkiä muille toimijoille, niin lajin sisällä kuin muillekin tahoille.

Pidämme ääntä ja teemme näkyväksi sen mitä olemme jo tehneet ympäristötyössä ja mitä tulemme tekemään.

Kasvatamme lajimme parissa toimivia lapsia ja nuoria arvostamaan ympäristöä myös harrastuksen näkökulmasta.

Luomme mahdollisuuksia voimistelutoiminnassa mukana oleville tehdä omia, ympäristövastuullisia valintoja harrastuksensa tai työnsä parissa.

Kannustamme muita ympäristötyön tekemisessä: jäseniä, seuroja, muita voimistelutoimijoita, kuntia, urheiluyhteisöä sekä yrityksiä.

Teemme yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Yhdessä saavutamme enemmän ja voimme tehdä kestävämpiä hankintoja, hankkeita ja toimintamalleja.

Vaadimme muita toimijoita osallistumaan ympäristötyöhön ja huomioimaan ympäristövaikutukset heidän toiminnassaan.

Ympäristötyön osa-aluekohtaisia toimintaohjeita ja periaatteita

Osa-aluekohtaiset toimintaohjeet ja periaatteet ohjaavat toimintaa ympäristötavoitteiden mukaisesti.

Materiaalikulttuurin muutos

Osa-alueessa huomioidaan seuraavat asiat:

- Telineet ja välineet
- Puvut, asut ja vaatteet
- Somisteet
- Palkinnot ja lahjat
- Paperimateriaali ja muut hankinnat

Periaatteet:

Vähemmän on enemmän

Pitkäaikaiset valinnat

Monikäyttöisyys

Tarvehankinta ja suunnitelmallisuus

Kestävyys ja laatu

Kierrätys ja uudelleen käyttö

Yhteiskäyttö ja yhteistyö

Materiaalien arvostus

Huolto ja korjaus

Toimintaohjeet

Vaatteet suunnitellaan usealle vuodelle. Ne ovat laadukkaita, jotta ne kestävät käyttöä ja, jotta niitä voidaan korjata. Vaatteita huolletaan ja kierrätetään tehokkaasti. Vaatteet ovat monikäyttöisiä ja niitä voidaan käyttää useampaan tarkoitukseen ja tilanteeseen. Mallin lopulta vaihtuessa vaihdetaan sellaiseen malliin, jota voidaan käyttää vanhan vaateen kanssa rinnakkain, kunnes vanhat vaatteet ovat käyttökelvottomia.

- Mittari: Vaateen käyttökertojen määrä ja vaateen ikä, mitä suurempi käyttökertojen ja käyttövuosien määrä, sitä onnistuneempi hankinta on ollut.

Joukkueläjien esiintymisasut ja kilpailupuvut suunnitellaan niin, että pukuja voidaan käyttää usean kauden ajan ja, että ne sopivat useaan eri ohjelmaan. Puvut ovat kestäviä ja niitä huolletaan. Puvut kierrätetään seuraavalle joukkueelle ja tarvittaessa ne somistetaan irrotettavin somistein. Pukuja valitessa huomioidaan mahdollisuus lisätalata samoja pukuja myöhemmin tai varastoon tilataan useampi varapuku uusia tai erikokoisia urheilijoita varten.

- Mittari: Pukuja käyttäneiden joukkueiden määrä tai kausien määrä, joina pukuja on käytetty. Mitä useampi joukkue tai mitä useampana kautena pukuja on käytetty, sitä onnistuneempi hankinta on ollut.

Yksilöläjien seurapuvut suunnitellaan käytettäväksi usean kauden ajalle. Puvut ovat kestäviä ja niitä huolletaan. Kierrätys on tehokasta ja uusien pukujen tilaaminen on mahdollista. Mallin lopulta vaihtuessa toiseksi, valitetaan sellainen malli, jota voidaan käyttää vanhan puvun kanssa rinnakkain, kunnes vanhat puvut ovat käyttökelvottomia.

- Mittari: Puvun käyttökertojen määrä ja puvun ikä. Mitä suurempi käyttökertojen ja käyttövuosien määrä, sitä onnistuneempi hankinta on ollut.

Muita huomioita:

- Kierrätys laskee kustannuksia
- Selkeästä ja rajatusta tuotevalikoimasta ostetaan todennäköisemmin tuotteita kuin laajasta valikoimasta.
- Osa välineistä ja varusteista voi olla esimerkiksi seuran omistuksessa, jolloin esimerkiksi harvoin käytettävien asujen käyttökertoja saadaan lisättyä tai ensikertalaisille voidaan lainata varusteet, mikäli hän on epävarma esimerkiksi kilpailemisesta ja haluaa kokeilla.
- Laadukas vaate kestää käyttöä enemmän. Kalliimpi hinta voi antaa epämieluisamman kuvan hankinnasta, mutta monikäyttöisissä ja pitkäikäisissä tuotteissa kustannukset käyttökertoja kohden ovat usein pienemmät kuin halvoissa ja nopeasti hajoavissa tuotteissa.

Somisteet on hankittu monikäyttöisiksi ja pitkäikäisiksi. Niitä lainataan ja vuokrataan, sekä tehdään yhteishankintoja muiden toimijoiden kanssa. Kertakäyttöisiä somisteita ei käytetä ollenkaan, esimerkiksi ilmapalloja, leikkokukkia, tapahtumakohtaisia julisteita sekä serpentiiniä.

- Mittari: Somisteiden käyttökertojen määrä sekä tapahtuman jälkeisen jätteen määrä. Mitä useamman kerran somistetta käytetään, sen kestävämpi hankinta on ja mitä vähemmän jätettä somisteista on muodostunut, sen kestävämpää somistaminen on ollut.

Pokaalit ja mitalit on kestävästi tuotettuja, samanlaisia, kooltaan maltillisia sekä ilman vuosilukua, jotta ylijäämiä voidaan käyttää seuraavalla kerralla. Vuosilukua käytettäessä lasketaan tarkasti palkintojen tarve, ettei ylimääräisiä palkinto tule. Käytetään aktiivisesti kiertopalkintoja ja tilanteen salliessa palkitaan palkinnon saaja hänelle mieleisellä hyödykkeellä pokaalin tai mitalin sijaan. Vanhoja palkintoja kierrätetään mahdollisesti uusiksi palkinnoiksi ja palkinnot on suunniteltu niin, että niiden materiaalin voi kierrättää kierrätyslaitoksissa.

- Mittari: Ylijäämä palkintojen määrä ja palkinnon materiaalin kierrätettävyyden, mitä vähemmän ylimääräisiä palkintoja ja mitä kierrätyskelvoinen materiaali, sen kestävämmän suunniteltu palkitseminen.

Lahjat ja palkitsemiset tehdään vastaanottajan tarpeet huomioiden. Vältetään antamasta tuotteita, joita palkinnonsaaja ei tarvitse ja suositaan aineettomia palkintoja tai esimerkiksi kulutettavia hyödykeitä. Mahdollistetaan se, että vastaanottaja voi valita lahjan tai palkintonsa, jotta varmistetaan sen mielekkyys. Mahdollistetaan myös kieltäytyminen.

- Mittari: Palkinnot ja lahjat ovat vastaanottajille mieluisia.

Markkinointi on digitaalista. Digitaalisella viestinnällä ja mainonnalla saavutetaan enemmän ihmisiä.

- Mittari: Tulosteiden määrä ja viestinnän määrä erilaisilla alustoilla, mitä vähemmän tulosteita ja mitä useammalla kanavalla viestitään sähköisesti, sen kestävämmän suunniteltu markkinointi.

Paperimateriaali on muutettu digitaaliseen muotoon. Tulostaminen on materiaalin käyttäjän vastuulla ja päätettävissä. Arkistoitava materiaali on jo sähköisessä muodossa, jolloin se myös arkistoidaan sähköisesti.

- Mittari: Tulosteiden määrä, mitä vähemmän tulosteita, sen kestävämmän toteutetut materiaalit.

Voimistelu on lähiliikuntaa

Osa-alueessa huomioidaan seuraavat asiat

- Harjoituksiin ja voimistelutoimintaan liittyvä matkustaminen
- Harjoitusolosuhteet ja niiden rakentaminen
- Julkisen liikenteen ja kevyenliikenteen matkustustapojen lisääntyminen
- Hyötyliikunnan lisääntyminen voimistelussa

Periaatteet:

Harrastuksiin saavutaan julkisilla kulkuvälineillä sekä kevyenliikenteen keinoin

Harrastuspaikat on saavutettavissa muullakin kuin yksityisautolla joka puolelta toiminta-aluetta

Voimisteluun käytetään entistä monipuolisempia tiloja eikä kaiken ei tarvitse keskittyä suuriin halleihin.

Mahdollisimman monella suomalaisella on mahdollisuus harrastaa voimistelu lähiliikuntana

Uusissa hallihankkeissa huomioidaan kestävyys ja ympäristönäkökulmat, sekä saavutettavuus

Toimintaohjeet:

Vaikutustyöllä pyritään edistämään kuntien liikuntatilojen kehitystä ja käyttöä siten, että mahdollisimman monipuolisia tiloja olisi myös voimistelukäytössä.

- Mittari: Uusien kuntien hallinnoimien tilojen käyttöönotto voimistelutoimintaan

Yhteistyö koulujen ja voimisteluseurojen välillä lisääntyy. Yhteistyö näkyy niin koulujen ja varhaiskasvatuksen tilojen käytössä, yhteisissä väline ja varustehankinnoissa sekä yhteistyössä koulun tai varhaiskasvatuksessa olevien lasten liikuttamisessa.

- Mittari: Uusien koulu- ja varhaiskasvatustilojen käyttö voimistelutoimintaan

Saavutettavuus huomioidaan, kun voimistelutoimintaa laajennetaan uusiin tiloihin. Harjoitustoimintaan voidaan saapua julkisilla sekä kevyenliikenteen keinoin.

- Mittari: Tilojen saavutettavuus eri liikennevälineillä ja kulkutavoilla

Hyötyliikuntaan kannustetaan harjoituksiin liittyvillä matkoilla. Osallistujille kerrotaan pyöräilyn ja kävelyn hyödyistä, sitä hyödynnetään osana alkulämmittelyä ja loppu jäähdyttelyä sekä siihen kannustetaan erilaisin kisailuin ja haastein.

- Mittari: Pyörällä tai kävelle harjoituksiin tai tilaisuuteen saapuneiden määrä

Kimppakyydit on aktiivisessa käytössä pidemmällä matkoilla tai kohteissa, joihin muut liikenne välineet eivät sovellu. Kimppakyytejä koordinoidaan yhteisesti ja niihin kannustetaan erilaisin kannustimin, palkitsemisin, kisailuin ja haastein. Yksityisautoilusta voidaan myös ohjata pois päin esimerkiksi rajoittamalla parkkitilaa tai kohdistamalla pysäköintiin maksuja ja myöntämällä alennuksia täysille autokyydeille.

- Mittari: Autojen määrä, joita on käytetty paikalle saapumiseen

Olosuhdehankkeita suunniteltaessa otetaan huomioon uusien tilojen sijainti, rakennusvaiheessa muodostuvat ympäristövaikutukset sekä valmiin rakennuksen käyttöön liittyvät vaikutukset, esimerkiksi energiankulutus ja lämmityksen tarve.

Kilpailut ja tapahtumat

Osa-alueessa huomioidaan seuraavat asiat:

- Tapahtumapaikan saavutettavuus lähialueelta
- Tapahtuman maantieteellinen sijainti
- Etäosallistuminen
- Materiaalit
- Ruokailu
- Kierrätys
- Olosuhteet
- Ulkomaille tapahtuva matkustaminen

Periaatteet:

Kilpailuihin ja tapahtumiin voidaan osallistua ympäristövastuullisesti

Kilpailuita ja tapahtumia on lähellä jokaista harrastajaa ja kilpailijaa

Ympäristö huomioidaan kaikissa tapahtumissa ja kilpailuissa

Toimintaohjeet

Suurtapahtumissa määritellään tapatumakohtaisesti ympäristötavoitteet, jotka huomioivat koko voimistelun ympäristöohjelman tavoitteet.

Saavutettavuus on huomioita tapahtumapaikan valinnassa. Kaupunkiin tai kuntaan voidaan saapua junalla tai linja-autolla ja kaupungin tai kunnan sisällä tapahtumapaikkaan voidaan saapua julkisin liikennevälinein tai kevyen liikenteen keinoin. Aikatauluissa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan ensimmäiset ja viimeiset vuorot esimerkiksi kaukojunien osalta.

- Mittarit: Liikenne välineiden määrä, joilla tapahtumapaikka on saavutettavissa

Kimppakyytejä suositaan ja niihin kannustetaan. Kannustimina voidaan käyttää esimerkiksi kisailuja, palkitsemisia tai alennuksia ja yksityisautoilusta voidaan ohjata pois vähentämällä parkkitilaa tai kohdistamalla siihen maksuja.

- Mittari: Autojen määrä, jolla tapahtumapaikalle on saavuttu

Etäosallistuminen on mahdollista monipuolisesti erilaisiin tapahtumiin. Tapahtumia ja kilpailuja järjestetään perinteisen tavan lisäksi joko hybridinä tai kokonaan etäversiona. Kilpailujärjestelmät mahdollistavat jatkossa myös etäkilpailemisen siihen soveltuviissa luokissa.

- Mittari: Etäkilpailuiden ja tapahtumien määrä

Maantieteellinen kattavuus huomioidaan tapahtumien ja kilpailujen järjestämisoikeuksia jaettaessa. Jokaisella maantieteellisellä alueella on säännöllisesti erilaista tapahtuma ja kilpailutoimintaa alueen urheilijoille. Kattavuutta täydennetään etäosallistumismahdollisuuksilla.

- Mittari: Tapahtumien ja kilpailuiden määrä eri alueilla.

Kierrätys on huomioitu niin tapahtumien ja kilpailuiden hankinnoissa kuin tapahtuman aikana ja sen jälkeen. Osallistujilla on saatavilla kattavat kierrätysmahdollisuudet ja siihen ohjataan aktiivisesti. Kierrättämiseen on selkeät ohjeet ja tapahtumassa suositaan vain materiaaleja, joita voidaan helposti kierrättää. Katsojille tai osallistujille ei myöskään jaeta mitään, mitä ei voisi myöhemmin kierrättää. Jätteen määrä on alkujaan minimoitu, vähentämällä mm jaettavan ja kertakäyttöisen materiaalin määrää.

- Mittari: Sekajätteen määrä

Hankinnat on suunniteltu monikäyttöisiksi ja pitkäikäisiksi. Kaikille hankinnoille on tiedossa jatkokäyttötapa, sijoituspaikka tai kierrätyspaikka jo ennen hankintaa. Kierrättäminen on kuitenkin viimeinen vaihtoehto, sillä laajassa mittakaavassa se ei ole kestävää vaan viimeinen vaihtoehto vasta sitten kun tuotetta ei voi enää käyttää uudestaan. Suositaan lainaamista, vuokraamista ja yhteishankintoja sekä pyritään kokonaisuudessaan vähentämään hankintojen määrää, sillä vain vähentämällä uusia hankintoja voidaan vähentää syntyvän jätteen määrää.

- Mittari: Hankintojen käyttöikä ja käyttökertojen määrä, jätteen määrä

Tarjoiluissa suositaan kasvispainotteista ruokaa. Pienissä tarjoiluissa tarjotaan vain kasvisruokaa, esimerkiksi sämpylöitä ja suuremmissa tarjoiluissa osallistujalle voidaan antaa vaihtoehto. Oletusruokana ei ole lihavaihtoehto, vaan osallistujan tulee aktiivisesti valita kasvis ja liharuokavaihtoehdon väliltä. Ei esimerkiksi niin että erityisruokavalio kenttään on ilmoitettava mahdollisesta kasvisruokavalio toiveesta. Ruokahävikki minimoidaan laskemalla tarkkaan ruuan tarve, ohjeistamalla ruokailijoita sekä hyötykäyttämällä ylijääneen ruuan, esimerkiksi jakamalla sen eteenpäin.

- Mittari: Ruokahävikin määrä, kasvisannosten määrä

Palkinnot ja somisteet huomioidaan materiaalikultuurin muutoksen tavoitteiden mukaisesti

Kompensaatio on vaihtoehtona, jos tapahtumasta muodostuu huomattavia päästöjä tai negatiivisia ympäristövaikutuksia, joita ei pystytä millään muulla keinoin pienentämään. Kompensaatio voidaan tehdä omassa toiminnassa, mutta usein käytännöllisempi vaihtoehto voi olla rahoittaa tähän erikoistuneiden tahojen hankkeita, joilla vähennetään esimerkiksi hiilidioksidin määrää ilmakehässä.

Kilpailut ja tapahtumat ulkomailla aiheuttavat eniten vaikutuksia, joita on vaikea pienentää. Ulkomaille suunnattaessa mietitään tarkasti; ketä matkalle lähetetään ja miksi, mikä on matkan tarkoitus ja voidaanko matkan tavoite täyttää myös ilman matkustamista. Lentämistä pyritään vähentämään, mutta myös matkojen yhdistäminen ja suorien lentojen suosiminen pienentävät lentämisen vaikutuksia. Ulkomailla toimittaessa vaaditaan läpinäkyvyyttä ja ympäristötoimia myös järjestävältä taholta.

Perustoiminnot

Toimisto
Työmatkat
Yhteistyötahot
Koulutus

Periaatteet:

Huomioidaan voimistelun ympäristöohjelman tavoitteet perustoiminnoissa
Vähennetään materiaalia
Liikutaan kestäväillä tavoilla ja suositaan etäosallistumista
Valitaan kestävätkä ruokailutavat
Tehdään vaikutustyötä

Toimintaohjeet

Toimistossa panostetaan digitaalisiin ratkaisuihin, joilla tavoitellaan paperitonta toimistoa. Hankinnoissa otetaan huomioon materiaalikultuurin muutoksen tavoitteet ja toimenpiteet. Toimistolla on tehokkaita energiansäästötoimet sekä selkeä kierrätysjärjestelmä. Toimistojen määrä ja neliöt vastaavat käyttötarvetta.

Matkustamisessa työpaikoille huomioidaan saavutettavuus sekä kannustetaan julkisien liikennevälineiden ja kevyen liikenteen muotojen käyttöön. Työmatkoja tehdään kimpakyydein sekä julkisilla liikennevälineillä. Pidempien työmatkojen tarve mietitään tarkoin. Matkustamisen tarvetta vähennetään etätyömahdollisuuksin ja etäosallistumismahdollisuuksilla

Yhteistyötahoilta vaaditaan läpinäkyvyyttä ja ympäristötoimia.

Koulutuksissa ja muissa tapahtumissa huomioidaan saavutettavuus, matkustaminen sekä materiaalit ja ruokailusta syntyvät vaikutukset. Koulutuksissa mahdollistetaan etäosallistuminen sekä käytetään digitaalisia materiaaleja.

Toimenpidesuunnitelma 2022-2025

(Vuosikohtaiset toimenpiteet tarkennetaan toiminnansuunnittelun yhteydessä)

Toimenpide	Tavoite	Vuosi	Arviointi	Vastuutaho
Ympäristöohjelman perehdytys toimihenkilöille, osa toimistopalaveria	Toimihenkilöt tuntevat ympäristöohjelman sisällön ja tavoitteet	2022	Henkilöstö osallistui palaveriin	Vastuullisuustiimi
Ympäristötietouden lisääminen Gymnaestradassa osallistujille: ympäristöpiste, tietoiskut ja neuvonta	Tapahtuman osallistujilla on tietoa tapahtuman ympäristöteoista ja voimistelun ympäristötavoitteista ja -toimenpiteistä	2022	Osallistujapalautteessa näkyvä tehty ympäristötyö	Tapahtumatiimi, henkilöstö
Gymnaestradan hiilijalanjäljen laskeminen	Jatkossa voimme mitata ja verrata tulevien tapahtumien ympäristötoimien vaikutuksia	2022	Hiilijalanjälki on laskettu	Tapahtuma/vastuullisuustiimi
Tehdään tavoitteet tulevien suur tapahtumien hiilijalanjäljelle ja muille toimille	Liitolla on selkeä ympäristöpäämäärä mitä tavoitella seuraavassa suur tapahtumassa	2023	Selkeät tavoitteet on kirjattu, hiilijalanjälki laskee	Tapahtuma/vastuullisuustiimi
Talousohjesäännön päivittäminen ympäristötavoitteiden näkökulmasta	Talousohjesääntö tukee ja ohjaa voimisteluliiton ympäristötavoitteiden saavuttamista	2022	Uusi talousohjesääntö on käytössä	Maria Laakso
Voimisteluliiton hiilijalanjäljen laskeminen	Ympäristötyön vaikutuksien mittaaminen mahdollistuu tulevaisuudessa, kun voidaan verrata eri vuosien hiilijalanjälkiä	2023	Hiilijalanjälki on laskettu	Vastuullisuustiimi
Tehdään tavoitteet ja toimenpidesuunnitelma hiilijalanjäljen pienentämiseksi	Liitolla on selkeä päämäärä mitä tavoitella ympäristötyössä oman toimintansa osalta.	2023	Selkeät tavoitteet ja toimet on kirjattu, Hiilijalanjälki laskee	Vastuullisuustiimi
Toimihenkilöiden ympäristöpäivä (teemallinen ja toiminnallinen henkilöstöpäivä)	Toimihenkilöiden ympäristötietoisuus ja motivaatio ympäristötoimiin lisääntyy	2023	Päivä on järjestetty ja siihen osallistui xkpl henkilöstöstä	Vastuullisuustiimi
Kilpailujärjestelmien tarkastelu ympäristötavoitteiden näkökulmasta	Kilpailujärjestelmä mahdollistaa ympäristövastuullisen kilpailutoiminnan	2023–2024	Tavoitteet kirjattu toimintasuunnitelmaan tai uudet toimitavat on kirjattuylös ja otettu käyttöön	Kilpailu/lajitiimi
Koulutustoiminnan tarkastelu ympäristötavoitteiden näkökulmasta	Koulutustoimintaan voi osallistua ympäristövastuullisesti	2023–2024		Osaamisen kehittämisen tiimi
KV toiminnan tarkastelu ympäristötavoitteiden näkökulmasta	KV toiminnassa edistetään ympäristövastuullista toimintaa ja mahdollistetaan suomen osallistuminen ympäristövastuullisesti	2023–2024		Maria Laakso
Huippu-urheilun tarkastelu ympäristötavoitteiden näkökulmasta	Huippu-urheilussa minimoidaan ympäristövaikutukset ja tunnistetaan ne päästöt, jotka pitää kompensoida muualla	2023–2024		Huippu-urheilu/lajitiimi
Lasten voimistelun tarkastelu ympäristötavoitteiden näkökulmasta	Lasten voimistelu edistää ympäristövastuullista harrastamista	2023–2024		Lasten tiimi
Hallinnon toimitapojen tarkastelu ympäristötavoitteiden näkökulmasta	Hallinnollisissa toiminnoissa ja toimintatavoissa minimoidaan ympäristövaikutukset	2023–2024		Hallintotiimi

Seurapalveluiden tarkastelu ympäristötavoitteiden näkökulmasta	Seurapalvelut mahdollistavat ja tukevat ympäristövastuullista seuratoimintaa	2023–2024		Seuratiimi
Yhteiskuntavaikuttamisen tavoitteiden ja toimenpiteiden tarkastelu ympäristötavoitteiden näkökulmasta	Yhteiskuntavaikuttamisella tuetaan lähiliikunta mahdollisuuksia ja olosuhteiden monipuolista käyttöä.	2023–2024		Maria Laakso
Yritysyhteistyössä ja markkinoinnissa otetaan huomioon ympäristötavoitteet	Yritysyhteistyö ja markkinointi on ympäristöä huomioivaa ja ympäristötyötä tukevaa	2023–2024		Yhteyspäälikkö
Ympäristötyöpaja seuroille	Seurojen ympäristöohjelman tuntemus lisääntyy ja seurat saavat tukea ja ideoita omaan toimintaansa	2023	Työpaja on järjestetty ja osallistujia oli x määrästä seuroja	Vastuullisuustiimi
Voimisteluliiton hiilijalanjalan laskeminen	Voimisteluliiton hiilijalanjälki on lähtenyt laskuun edellisestä mittauksesta	2025	Hiilijalanjälki on laskenut	Vastuullisuustiimi
Voimistelun ympäristöohjelman tarkastelu ja päivittäminen	Ympäristöohjelma on päivitetty seuraavalle neljälle vuodelle.	2025	Päivitetty ympäristöohjelma on hyväksytty	Vastuullisuustiimi